

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I OSNOVANOSTI

Datum usvajanja: 29. jun 2021. god.

Slučaj br. 2016-32

Biljana Đorđević

protiv

EULEX-a

Komisija za razmatranje ljudskih prava je na zasedanju 29. juna 2021. godine u sledećem sastavu:

Gđa Anna AUTIO, predsedavajući član
G. Petko PETKOV, član

Uz asistenciju:
G. Ronald Hooghiemstra, pravni službenik

Uzevši u razmatranje gore pomenutu žalbu, predstavljenu u skladu sa Zajedničkom Akcijom Saveta 2008/124/CFSP koja datira od 04. februara 2008. godine, EULEX-ovim Konceptom odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. god. o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava i Pravilnika o radu Komisije prema poslednjim izmenama od 11. decembra 2019. godine

Nakon razmatranja elektronskim putem shodno pravila 13(3) Pravilnika o radu Komisije, odlučuje kao što sledi:

I. POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Žalba za ovaj slučaj je registrovana 22. septembra 2016. godine.
2. Dopisom 8. decembra 2017. godine, Komisija je obavestila Misiju vladavine prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX Kosovo (čitaj: „Misija“ ili „EULEX“) da je ovaj slučaj registrovan.
3. Dana 20. juna 2019. godine, Komisija je žalioocu poslala zahtev za naknadne informacije. Nisu primljene nikakve naknadne informacije.

4. Dana 08. decembra 2017. godine, komisija je prosledila Izjavu sa činjenicama i pitanjima Šefu Misije (čitaj: ŠM), EULEX-a na Kosovu, pozivajući Misiju da podnese svoje odgovore i zapažanja pisanim putem o pritužbama.
5. Pismom 19. januara 2019. godine, od Misije je još jednom zatraženo da dostavi odgovore na pitanja koja su upućena do 16. februara 2019. godine.
6. Pisanim putem je 08. aprila 2019. godine, od Misije ponovo zatraženo da dostavi svoje odgovore na postavljena pitanja što je pre moguće.
7. Dopisom od 31. januara 2019. godine, od žalioca je zatraženo da dostavi potpisanu verziju žalbenog obrasca. Ista je dostavljena 19. februara 2019. godine.
8. Dana 26. avgusta 2020. godine, ŠM je dostavio svoja zapažanja povodom slučaja.
9. Dana 4. septembra 2020. godine, pismo ŠM-a dostavljeno je žalioцу informisanja radi, kome je dat rok do 30. oktobra 2020. godine da dostavi bilo kakve dalje podneske kao odgovor na to pismo. Žalilac nije dostavio nikakav odgovor.
10. Pismom od 18. septembra 2020. godine, Komisija je obavestila Misiju da je, da bi ubrzala postupak, Komisija nameravala da se istovremeno bavi pitanjima prihvatljivosti i osnovanosti u jednoj odluci. U tom cilju, Komisija je pozvala Misiju da dostavi svoja zapažanja o osnovanosti u onim slučajevima za koje je već dala svoje komentare o prihvatljivosti.
11. Dana 11. decembra 2020. godine, Misija je dostavila naknadne komentare o osnovanosti žalbe.
12. Dana 17. decembra 2020. godine, komentari Misije o osnovanosti prosleđeni su žalioцу koja je pozvana da dostavi svoje komentare o osnovanosti slučaja, ukoliko ih ima, najkasnije do 31. januara 2021. godine.
13. Zbog nepredviđenih komplikacija u vezi sa dostavom poštanskih komunikacija, Komisija je odlučila da produži rok podnosiocu žalbe da dostavi komentare o osnovanosti slučaja. Dopisom od 11. februara 2021. godine podnosilac žalbe je obavešten da je rok produžen do 19. marta 2021. godine.
14. Nisu primljeni naknadni podnesci u ovom slučaju.

II. SASTAV KOMISIJE

15. Nakon ostavke jednog od stalnih članova komisije i ostavke njenog člana koji je bio deo osoblja stuba za nadgledanje Misije, komisija će zasedati sa samo dva člana povodom ovog pitanja, shodno Pravila 11. i 14. Pravilnika o radu Komisije.

III. ČINJENICE

16. Činjenice koje su predstavljene u žalbi mogu se ukratko opisati kao što sledi. Dana 21. juna 1999. godine, Petar Popović, otac podnosioca žalbe, Biljane Đorđević, nestao je iz svoje kuće u Vushtrri/ Vučitrnu.
17. Supruga Petra Popovića je izjavila da je iz Vushtrri/Vučitrna otišla sa svojim sinom na dan ili oko 15. juna 1999. godine i otišli su kod njene ćerke u Zubinom Potoku. G. Popović je

ostao u svojoj kući u Vushtrri/Vučitrnu sa jednim prijateljem Albancem i 13 godišnjim sinom, gde su se obojica uselili kod njega u kući. Supruga g. Popovića je razgovarala sa njim putem telefona poslednji put 21. juna 1999. godine oko 20.30 časova. On joj je u tom razgovoru rekao da namerava da im se uskoro pridruži u Zubinom Potoku.

18. Supruga Petra Popovića je kontaktirala njegovog prijatelja Albanca krajem jula 1999. godine uz pomoć Kosovskih Snaga (KFOR-a). Njegov prijatelj je rekao da je negde oko 20. juna 1999. godine, g. Popović napadnut i prebijen od strane dvadesetak mladih Albanaca u blizini mitrovačke autobuske stanice. On joj je takođe rekao da je posle podne 22. juna, on izašao iz kuće da kupi hleb. Njegov prijatelj je rekao da su četvorica naoružanih članova oslobodilačke vojske Kosova (OVK) upali u kuću noseći crne uniforme dok je on bio napolju. Kada se on vratio kući, on je video da su članovi OVK pretukli g. Popovića. On je ležao u krevetu a njegovo lice je bilo isečeno i natečeno od povreda.
19. Prema rečima njegovog prijatelja, g. Popović je nameravao da ode u Policiju Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK) i/ili KFOR da prijavi incident. Kada je njegov prijatelj otišao narednog dana da ga poseti, g. Popoviću nije bilo ni traga, i nakon toga mu se gubi svaki trag.
20. Prijatelja Albanca g. Popovića udario je nepoznati auto na ulici u Mitrovici u avgustu 1999. godine i preminuo je od povreda zadobijenih u saobraćajnoj nezgodi.
21. Nestanak g. Popovića je prijavljen UNMIK-ovoj policiji, KFOR-u, i Međunarodnom Komitetu Crvenog Krsta.

IV. ŽALBA I STANOVIŠTE

22. Podnosilac žalbe tvrdi da tokom sprovođenja svog izvršnog mandata, Misija je trebala da sprovede istragu povodom nestanka njenog oca i svojom krivicom to nije učinila što krši osnovna prava kako njena tako i njenog oca.
23. Komisija smatra da se podnosilac žalbe poziva na najmanje dva posebna osnovna prava koja se ogledaju u sledećim odredbama: član 2. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) pod njenim proceduralnim poglavljem, koji garantuje osnovno pravo osobe na život i predviđa obavezu za istragu slučajeva sumnjive smrti; i član 3. Konvencije, koji garantuje pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.
24. Pored toga, žalba bi mogla biti relevantna za prava predviđena u članovima 8 i 13 iste Konvencije, koji garantuju pravo na porodični život i pravo na efikasan pravni lek svakome čija su prava i slobode predviđena Konvencijom prekršena. Ista prava zaštićena su brojnim drugim međunarodnim sporazumima, uključujući Međunarodnu povelju o građanskim i političkim pravima. Ova prava čine deo ključnog skupa osnovnih ljudskih prava koja su zagarantovana svima kao stvar međunarodnog uobičajenog prava.
25. Imajući u vidu blisku rodbinsku povezanost između primarne žrtve – Petra Popovića – i podnosioca žalbe – Biljane Đorđević (ćerke Petra Popovića) – Komisija je uverena da se podnosilac žalbe može smatrati sekundarnom žrtvom navodnih kršenja prava i da je, kao takva, potencijalna žrtva u skladu sa pravilom 25 (1) Pravilnika o radu Komisije.

V. PODNESCI OD STRANE STRANAKA U VEZI PRIHVATLJIVOSTI

Podnosilac žalbe

26. Kao što je gore ukratko opisano, podnosilac žalbe navodi da je, u sprovođenju izvršnog mandata, EULEX Kosovo trebalo da istraži nestanak njenog oca i da to nije učinio, kršeći kako njena osnovna prava tako i osnovna prava njenog oca.

Šef Misije („ŠM“)

27. U svojim podnescima, ŠM je naveo da, unutar okvira rada primopredaje predmetnih spisa od UNMIK-a na EULEX u periodu decembar 2008. do marta 2009. godine, osoblje Misije EULEX koje je radilo u odeljenju sudske medicine dobilo je nekoliko dokumenata koji su se odnosili na nestanak g. Petra Popovića, neki od njih u veoma lošem stanju. U trenutku primopredaje sa UNMIK-a na EULEX, slučaj g. Popovića je bio uključen u UNMIK-ovoj jedinici za nestala lica – JNL bazi podataka za nestala lica.
28. Konkretno, EULEX je primio dokumente koji ukazuju na to da je nestanak prijavljen, kao i neke izjave svedoka uzete u periodu 2000. – 2001. od majke podnosioca žalbe, od žalioca, njenog brata i nekih drugih svedoka.
29. ŠM napominje da, prema evidenciji dostupnoj Misiji, ni podnosilac žalbe ni bilo koji drugi član porodice nikada nisu upozorili Misiju na nestanak oca podnosioca žalbe.
30. Što se tiče evidentiranja i kategorizacije slučajeva predatih od UNMIK-a EULEX-u, Misija ukazuje da je pored spisa predmeta koje je EULEX dobio od UNMIK-a u 2008-2009. godini, u Microsoft Access-u bilo i nekoliko baza podataka koje su predate. Tu su spadale jedna za policijske dosijee „ratnih zločina“ i drugi za slučajeve „nestalih osoba“. Slučaj Petra Popovića je spomenut u drugoj bazi podataka, ali nije bilo konkretnih napomena koje ukazuju na status ovog slučaja u smislu bilo da je „otvoren“, „aktivan“ ili „neaktivan“.
31. U pogledu stepena do kog je Misija preduzela korake kako bi identifikovala i istražila slučajeve prisilnih nestanaka i/ili ubistva, Misija izjavljuje, *između ostalog*, da:

„Zajednička akcija Saveta 2008/124/CFSP o Misiji vladavine prava Evropske Unije na Kosovu, koja je bila na snazi u vreme kada je EULEX imao izvršni mandat u krivičnom pravosuđu nije sadržala nikakvo izričito pozivanje na 'prisilne nestanke'. Privremeni Krivični zakonik Kosova (UNMIK URD. 2003/25), i Krivični zakonik Kosova (Br. 04/L-082) koji ga je zamenio kao i sadašnji Krivični zakonik Kosova (Br. 06/L-074), pozivaju se na prisilne nestanke kao jedno od krivičnih dela koja, u određenim okolnostima, mogu predstavljati zločine protiv čovečnosti, ali ne ratne zločine. Prisilni nestanci nisu predviđeni ni krivičnim zakonom koji je na Kosovu bio na snazi tokom i odmah nakon sukoba, uključujući Krivični zakonik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1976. godine. EULEX je, iako indirektno, istražio i procesuirao neke slučajeve prisilnih nestanaka u okviru predmeta ratnih zločina.“
32. Što se tiče umešanosti organa EULEX-a u ovaj konkretno slučaj, Misija ističe da EULEX nije dalje bio uključen u ovaj slučaj.
33. Što se tiče posebnih pritužbi protiv EULEX-a, ŠM navodi da je Komisija pozvala EULEX da podnese zapažanja o prihvatljivosti i osnovanosti žalbe samo u smislu članova 2. i 3. Konvencije i stoga će doprinos Misije biti ograničen isključivo na ova dva člana.
34. U svojim podnescima u pogledu ovih odredbi, Misija napominje prakse rada Evropskog Suda za ljudska prava i Komisije za razmatranje ljudskih prava u sličnim slučajevima i ne osporava prihvatljivost ove žalbe shodno članova 2. i 3. Evropske Konvencije o ljudskim pravima.

35. Misija dalje napominje, da podnosilac žalbe ne ukazuje konkretno ni na koje kršenje ili kršenja osnovnih prava od strane EULEX-a Kosovo. Misija ističe da je Komisija ta koja je procenila da se u žalbi ističu pitanja pod članovima 2. i 3. Konvencije, a ne žalilac. Misija primećuje da podnosilac žalbe ne iznosi nikakve argumente za razmatranje od strane komisije.

VI. OCENA KOMISIJE U POGLEDU PRIHVATLJIVOSTI OVOG SLUČAJA

Mandat Komisije (Pravilo 25, paragraf 1, Pravilnika o radu) i neodvojiva ograničenja postavljena Misiji u pogledu zaštite ljudskih prava.

36. Kao što je gore već napomenuto, ŠM ne osporava prihvatljivost ovog slučaja.
37. Razmotrivši relevantne zahteve prihvatljivosti, Komisija je uverena da je slučaj zaista prihvatljiv.

VII. PODNESCI OD STRANE STRANAKA POVODOM OSNOVANOSTI SLUČAJA

Podnosilac žalbe

38. Kao što je gore napomenuto, podnosilac žalbe navodi da je, u sprovođenju izvršnog mandata, EULEX Kosovo trebalo da istraži nestanak njenog oca i da to nije učinio, kršeći kako njena osnovna prava tako i osnovna prava njenog oca. U ranijem tekstu Komisija je konstatovala da se ova žalba treba razmatrati u smislu značenja članova 2 (proceduralni deo), 3, 8 i 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima.

Šef Misije

39. Dopisom od 11. decembra 2020. godine, Šef Misije je odgovorio na poziv da dostavi naknadna zapažanja o osnovanosti slučaja, pored onog što je izjavio u svojim zapažanjima o prihvatljivosti.
40. Misija je dala niz generičkih podnesaka u vezi sa nekim praktičnim izazovima povezanim sa istragom ove vrste slučajeva i priznaje da je upravljanje predmetnim spisima koje je dobila od UNMIK-a bio posebno izazovan.
41. Misija je objasnila da pod svojim trenutnim mandatom EULEX nije ovlašćen da otkriva informacije o tekućim istragama koje je dobio tokom svojih aktivnosti nadgledanja. Misija je izjavila da:

„Stoga, kada poziva podnosiocima žalbi da se obrate nadležnim organima, Misija ih jednostavno upućuje organima koje su na osnovu zakona nadležni i ovlašćeni da im daju informacije u vezi sa bilo kojim istražnim koracima koje su možda preduzeli po isteku izvršnog mandata EULEX-a u krivično-pravnom sistemu u junu 2018. godine.“

42. Što se tiče njihovih obaveza prema ljudskim pravima, Misija podseća na to da:

„proceduralna obaveza iz člana 2. [Evropske Konvencije o ljudskim pravima], predstavlja jedno 'od sredstava', a ne 'rezultat'. Presudno u oceni njegove primene jeste da su 'vlasti učinile sve što se od njih razumno moglo očekivati u okolnostima ovog predmeta.' (Vidi, na primer, Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) *Trivkanović protiv Hrvatske*, br. 12986/13, Presuda od 6. jula 2017. god., par. 78; *Borojević i ostali*

protiv Hrvatske, br. 70273/11, Presuda od 4. aprila 2017. god., par. 57; *Nježić i Štimac protiv Hrvatske*, br. 29823/13, Presuda od 9. aprila 2015. god., par. 69).“

43. Pored toga, Misija podseća da:

„*priroda i stepen ocene moraju se proceniti na osnovu svih relevantnih činjenica i u pogledu praktičnih stvarnosti istražnog rada*’ (Vidi, na primer, *ESLJP Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske*, br. 72152/13, Presuda od 6. septembra 2016. god. par. 69; *Zdjelar i ostali protiv Hrvatske*, br. 80960/12, Presuda od 6. jula 2017. god. par. 83; *Velcea i Mazare protiv Rumunije*, br. 64301/01, Presuda od 1. decembra 2009. god. par. 105 i *Armani da Silva protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 5878/08 5878/08, Presuda od 30. marta 2016. god. par. 234).“

44. Misija takođe izjavljuje da:

„Kao što je priznato u konsolidovanoj sudskoj praksi Komisije, kao i u sudskoj praksi UNMIK-ove Savetodavne komisije za ljudska prava, očekivanja o sposobnostima jedne misije za vladavinu prava poput EULEX-a da istražuje i procesuiru ove slučajeve, treba da budu realistična i proporcionalna. Ocena šta je realistično i proporcionalno u odnosu na pojedinačni predmet mora uzeti u obzir ’sve relevantne činjenice’ i realnosti istražnog rada, kao što je opisano [u podnescima Misije].“

45. Konkretno, Misija tvrdi da:

„Prema ’Kosovskoj knjizi sećanja’ Fonda za humanitarno pravo Kosova, više od 13.000 pojedinaca, od kojih 10.000 civila, ubijeno ili nestalo u periodu 1998-2000. godine., veliki broj njih kao rezultat gnusnih krivičnih dela. Obim počinjenih zločina podrazumeva da očekivanja o sposobnosti Misije vladavine prava, poput EULEX-a da istraži i procesuiru ove slučajeve, treba da budu realna i proporcionalna.“

46. Stoga, Misija tvrdi:

„Nemogućnost istrage navodnog prisilnog nestanka ne može se smatrati kršenjem ljudskih prava, kada se neuspeh istrage materijalizuje u kontekstu zločina velikih razmera, koji uključuju hiljade žrtava i kada je jasno da se ne može očekivati da bilo koji istražni organ reši sve slučajeve doveden pred njega. Ovo razmatranje se *a fortiori* primenjuje na situaciju u kojoj nadležni organ nije država, već međunarodna misija sa ograničenim resursima na raspolaganju i vremenski ograničenim mandatom (od svog osnivanja 2008. godine, mandat EULEX-a se produžava svake dve godine).“

47. Misija je takođe istakla da je upravljanje nasleđenim predmetnim spisima od UNMIK-a takođe bio izazov i da Misija nije bila u mogućnosti da otkloni mnoge nedoslednosti i duplikate. Međutim, Misija,

„takođe priznaje da su njene policijske i tužilačke jedinice trebalo da učine više kako bi žrtve i širu javnost bolje informisali o svojim strategijama i ograničenjima u pogledu adekvatnijeg upravljanja očekivanjima i kako bi bili transparentniji. Međutim, tvrdi da bi bilo prosto nesrazmerno očekivati da je Misija mogla da istraži sva ubistva, sumnjive smrti i nestanke odjednom, kao i da sve rođake žrtava informiše blagovremeno o statusu bilo koje istrage.“

48. Misija dalje navodi da:

„ne osporava da žalilac ima pravo da zna šta se desilo njenom ocu i duboko žali što nije u mogućnosti da sprovede istragu. Međutim, osporava to da se može smatrati da

je Misija prekršila prava gđe Đorđević shodno Konvenciji. Kao što je navedeno [...] ovo je bio samo jedan od hiljadu slučajeva koje je Misija imala mandat da istraži.“

49. Misija tvrdi da su okolnosti u kojima je EULEX pozvan da sprovede svoj mandat zahtevale davanje prioriteta nekim slučajevima nad drugim.
50. Prema tome, Misija insistira da u ovom slučaju, i uzevši u obzir osnovne prepreke sa kojima je predstavljen, ne veruje da su povređena prava podnosioca žalbe.

Podnesci u odgovoru

51. Dana 17. decembra 2020. godine, podnesci Misije i osnovanosti slučaja su prosleđeni podnosiocu žalbe, koja je pozvana da svoje komentare o osnovanosti slučaja, ukoliko ih ima, dostavi najkasnije do 31. januara 2021. godine.
52. Zbog nepredviđenih komplikacija sa dostavom putem pošte, dana 1. februara 2021. godine, Komisija je odlučila da produži rok žalioocu za podnošenje komentara o osnovanosti slučaja do 19. marta 2021. godine.
53. U ovom slučaju nisu primljeni dalji podnesci.

VIII. PROCENA KOMISIJE POVODOM OSNOVANOSTI OVOG SLUČAJA

Opšta razmatranja

54. Od Misije se zahtevalo da izvršava svoje izvršne odgovornosti na način koji je u skladu sa relevantnim standardima ljudskih prava. To je, između ostalog, podrazumevalo da će istraživati slučajeve u okviru svoje pravne nadležnosti što uključuje kršenje prava zagarantovanih članovima 2 i 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U vezi sa relevantnim pravnim standardima koji se primenjuju, videti: KRLJP, Napomena o praksi rada o dužnosti da se straže navodi o kršenju prava, pp. 3-5 (i navedena praksa rada); i *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. god., par. 36; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. god., par. 88; *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. god., par. 58. Videti takođe ESLJP: *Nachova i ostali protiv Bugarske*, Žalbe br. 43577/98 i 43579/98, Presuda od 6. jula 2005.god., par. 110; *Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Žalba br. 24746/94, Presuda 4. maj 2001. god., par. 105; *McCann i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Presuda od 27. septembra 1995. god., Serije A br. 324, par. 161; *Assenov i ostali protiv Bugarske*, Presuda od 28. oktobra 1998. god., Izveštaji o presudama i odlukama 1998-VIII, par. 102.
55. Takođe je zahtevala od Misije da adekvatno obavestava rođake nestalih o svojim naporima da istraži ovaj slučaj. KRLJP, Napomena prakse rada o dužnosti da se istraže navodi o kršenju prava, pp. 28-30 (i navedena praksa rada); i *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. god., par. 61-63; *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 97; *Milijana Avramović protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-17, 4. jun 2019. god., par. 55; *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., par. 66; *Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a*, 2012-22, 11. novembar 2015. god., par. 66; videti takođe *Ahmet Özkan i ostali protiv Turske*, Žalba br. 21689/93, ESLJP Presuda od 6. aprila 2004. god., par. 311-314; *Isayeva protiv Rusije*, Žalba br. 57950/00, ESLJP Presuda od 24. februara 2005. god. par. 211-214; *Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Žalba br. 55721/07, ESLJP Presuda od 7. jula 2011. god., par. 167).

56. Ovaj slučaj, kao i drugi slučajevi prisilnog nestanka/nestalih osoba, spadaju u opseg tih nadležnosti i odgovornosti.
57. Misija iznosi niz argumenata kako bi pokušala da objasni svoj propust da istraži ovaj slučaj (i druge slične slučajeve) i da rođake nestale osobe u ovom slučaju prikladno informiše.
58. Komisija konstatuje da su mnogi i većina tih argumenata već izneti i odbijeni u ranijim slučajevima iste vrste. Komisija će stoga ograničiti svoja razmatranja na ono što je neophodno za rešavanje ovog slučaj.

Izazovi povezani sa istragom slučajeva nestalih lica/prisilnih nestanaka

59. Šef Misije predlaže da se postupanje Misije u odnosu na pojedinačne slučajeve treba razmotriti u svetlu sveukupnog izazova, što za Misiju predstavlja istraga svih slučajeva nestalih osoba. Panel deli ovaj stav samo donekle.
60. Tačno je, kao što je Komisija u nekoliko navrata priznala, da je zadatak sa kojim se Misija suočila bio težak. Na početku svog mandata bilo je stotine slučajeva koji su se ticali ozbiljnih kršenja ljudskih prava koje je Misija trebalo da istraži. Takođe je tačno da su njihovi izvori – u ekspertizi, finansijama i kadrovski – bili ograničeni. Pored toga, ove teške istrage su trebale da se sprovedu sa ograničenom podrškom od strane lokalnih vlasti i u post-konfliktnoj situaciji koja bi dovela ionako već tešku situaciju u još izazovnijiu. Štaviše, Misija je nasledila spise od UNMIK-a koji su veoma loše čuvani i organizovani. Ovo je od Misije zahtevalo da sprovede sopstveni, ponovljeni, pregled tih spisa. Povodom ovih poteškoća, pogledati takođe: *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 60; *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, 11. novembar 2015. god., par. 43-45; *A,B,C,D protiv EULEX-a*, 2012- 09 do 2012-12, 20. jun 2013. god., par. 50; *K do T protiv EULEX-a*, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. god., para. 53; *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. god., par. 35-37; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. god., par. 72-74; videti takođe *Savetodavna Komisija za ljudska prava UNMIK-a (SKLJP)* Odluka za slučajeve br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. god., par. 35 i par. 70-71.
61. Argumentacija sadržana u podnesku Šefa Misije koja ukazuje na njihova ograničenja, ipak, ne odnosi se na ovaj konkretan slučaj. Umesto toga, prikazuje systemske nedostatke Misije, i to ove: opšti nedostatak adekvatnog planiranja za istrage i krivična gonjenja; nedostatak politike davanja prioriteta nad predmetima; nedostatak usredsređenosti na slučajeve koji uključuju ozbiljna kršenja ljudskih prava; nedostatak brzih i efikasnih istraga; opšti propust da se rođaci nestalih osoba obaveštavaju; nema jasne politike u slučajevima prisilnih nestanaka i nema određivanja prioriteta u odnosu na njih; oskudan broj „rešenih“ slučajeva nestalih; nerazumno oslanjanje na podatke i odlučnost UNMIK-a (vidi, npr. *Q.J. protiv EULEX-a*, 2016-23, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 45-47; *Vesko Kandić protiv EULEX-a*, 2016-24, Odluka o prihvatljivosti i Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 80-84); sumnjive prakse tužilačkog osoblja (Vidi npr. *W. protiv EULEX-a*, 2011-07, Odluka i nalazi, 10. april 2013. god., par. 34-35; *F. i ostali protiv EULEX-a*, 2011-27, Odluka i nalazi, 5. decembar 2017. god., par. 60-63); postupci sprovedeni bez jasne pravne osnove (videti npr. *W. protiv EULEX-a*, 2011-07, Odluka i nalazi, 10. april 2013. god., par. 41-43; *G.T. protiv EULEX-a*, 2019-01, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 70); neuspeh da se zatraže relevantni podaci od potencijalnih izvora informacija (npr., MKCK; Srpske vlasti; OSCE). Ovi faktori i ostali su očigledni iz slučajeva koji su dospeli pred Komisijom. Ovo nisu posledica izazova vezanih za mandat Misije ili sa nedostatkom izvora. Oni su posledica lošeg planiranja, neadekvatnog operativnog upravljanja istragama i krivičnim gonjenjima, nedostatka jasne politike davanja prioriteta

među slučajevima, neuspeh da se uspostavi sistem komunikacije sa rodbinom nestalih lica i neuspeh da se postavi jasna istražna i tužilačka politika u pogledu ove vrste slučajeva. Oni su takođe pokazali nesposobnost od strane Misije da osigura da planiranje i sprovođenje njihovih aktivnosti bude skladno i uzme u obzir obaveze Misije prema ljudskim pravima.

62. Komisija želi usputno da istakne da je Misija već tokom procesa primopredaje shvatila da stanje prenesenih predmetnih spisa nije bilo adekvatno. Stoga je Misiju trebalo upozoriti da postoji potreba da tim podacima pristupi i da se na njih osloni sa određenom dozom opreza. Takođe je trebalo da budu upozoreni na potrebu da osiguraju da na njihovu sposobnost da ispune svoje obaveze ti podaci nemaju negativan uticaj. Kao novoosnovana misija, od EULEX-a na Kosovu se očekivalo da deluje pažljivo i u skladu sa svojim obavezama u pogledu ljudskih prava. U cilju razumevanja obima njegovih zadataka u post-konfliktnom okruženju, bilo je potrebno upoznati se sa stvarnim sadržajem svih spisa predmeta kako bi se mogla zaštititi prava zainteresovanih. Čini se da se to nije dogodilo u svakom slučaju na štetu žrtava kršenja ljudskih prava, poput podnosioca žalbe.
63. Na osnovu gore navedenog, Komisija poziva Šefa Misije da izvrši potpunu reviziju istražnih i tužilačkih podataka Misije tokom njenog celokupnog postojanja kako bi dobio jednu jasnu, potpunu i informativnu sliku uzroka i okolnosti svoje nemogućnosti da ispuni ovaj deo svog mandata efikasno i na način koji je u skladu sa obavezama prema ljudskim pravima. Ovo bi trebalo da pomogne Šefu Misije da se pozabavi zaostalim nasleđem ljudskih prava zbog ovih propusta kako bi se osiguralo da Misija bude u stanju da ispravi ona kršenja ljudskih prava koja je počinila tokom svog postojanja.

Zakonska obeležavanja i ljudska prava

64. U svojim podnescima (vidi gore, paragraf 55), Šef Misije je predložio da je EULEX-ova JIRZ dala prioritet pregledu takozvanih „predmeta ratnih zločina“ nad „predmetima nestalih lica“. Komisija napominje da se predloženo razlikovanje ovde ne može smatrati materijalnim. Prvo, razlika je pravno veštačka: slučajevi prisilnog nestanka ili nestale osobe mogu predstavljati ratni zločin i procesuirani su u okviru različitih kategorija ratnih zločina, barem još od Drugog svetskog rata. Videti *Vesko Kandić protiv EULEX-a*, 2016-24, Odluka o prihvatljivosti i Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 86-92. Komisija s tim u vezi napominje da se jedinica za „ratne zločine“ u Misiji bavila takvim slučajevima, čime je jasno stavila do znanja da, čak i sa institucionalne tačke gledišta, nije bilo sukoba između slučajeva nestalih osoba i slučajeva ratnih zločina.
65. Drugo, sa stanovišta zakona o ljudskim pravima, razlikovanje je besmisleno. Obaveza istrage koja nastaje u takvom slučaju iz članova 2 (proceduralni deo) i 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima indiferentna je u pogledu na pravnu karakterizaciju akta prema lokalnim zakonima. Drugim rečima, sa tačke gledišta njihovih obaveza prema ljudskim pravima, Misija nije bila manje obavezna da istraži takav slučaj ako ga je smatrala „slučajem ratnih zločina“ ili „slučajem nestale osobe“. Videti, na primer, Među-američku konvenciju o prisilnom nestanku osoba (1994); Generalna skupština UN, Deklaracija o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, UN Dok. A/RES/47/133, 18. decembra 1992. god. (u daljem tekstu Deklaracija o prisilnom nestanku iz 1992.), čl. 1 (1); Ekonomski i socijalni Savet UN-a, Izveštaj Radne grupe za prisilna ili nehotična nestajanja, UN Dok. E/CN. 4/1996/38, 1. januara 1996. god.; Komitet UN-a za ljudska prava, Opšti komentar CCPR-a br. 6: Član 6 (Pravo na život), 30. aprila 1982. (u daljem tekstu Opšti komentar br. 6), s. 4; Generalna skupština UN, Nestala lica, UN Dok. A/RES/33/173, 20. decembra 1978. god. (u daljem tekstu UN Dok. A/RES/33/173);

Generalna skupština UN, Pitanje prisilnih ili nehotičnih nestanaka, UN Dok. A/49/610/Add.2, 23. decembra 1994. god.

66. Dalje, Komisija primećuje da izgleda da navodni prioritet koji se daje slučajevima „nestalih osoba“ nije potkrepljen konkretnim dokazima. Umesto toga, iz slučajeva koji su stigli pred Komisijom očigledno je da slučajevi koji uključuju nestale osobe nisu pravilno istraženi, bilo da su označeni kao „ratni zločini“, „nestale osobe“, „aktivni“ ili „zatvoreni“. U tom smislu, čini se da je neuspeh rezultat neuspeha davanja prioriteta ovoj vrsti slučajeva, a ne da je prouzrokovano neadekvatnim, i na kraju nebitnim, zakonskim obeležavanjem.
67. Komisija napominje da su nalazi slični gore navedenim već doneti u brojnim ranijim slučajevima pred komisijom. Ipak, Misija je nastavila da sugeriše da bi pravna karakterizacija ovog slučaja opravdala njeno neispunjavanje obaveza prema ljudskim pravima. To nije tačno i Komisija poziva Misiju da ubuduće ne ponavlja ove tvrdnje.

Nedostatak dokaza iz ranije istrage

68. Misija napominje da je bilo nekoliko baza podataka u programu *Microsoft Access* a koje su predate Misiji od strane UNMIK-a. Ovo je uključivalo jednu za policijske spise „ratnih zločina“ i još jednu za slučajeve „nestalih lica“. Slučaj Petra Popovića je spomenut u bazi podataka za slučajeve „nestalih lica“, ali ne i u bazi podataka policijskih spisa „ratnih zločina“.
69. Misija nije dala dalja objašnjenja zašto se nije sprovela istraga povodom nestanka Petra Popovića osim da napomene da nisu dobijene informacije u vezi sa mogućom lokacijom njegovih posmrtnih ostataka.
70. Ovi podnesci nisu ubedljivi iz sledećih razloga. Misija ne može da iskoristi sopstveni neuspeh da sprovede istragu da opravda odsustvo informacija. Informacije dolaze iz istrage, a ne obrnuto. Stoga je bila odgovornost Misije da pokuša da pribavi takve informacije. Iako su njene obaveze u tom pogledu bile jedno od sredstava koje nisu dale rezultat, iz evidencije je očigledno da čak nije ni pokušala da traži i pribavi informacije osim onoga što je nasledila od UNMIK-a.
71. Obaveze Misije prema ljudskim pravima koje proizilaze iz članova 2. i 3. Konvencije da sprovedu istragu nad ovom vrstom slučajeva moraju biti ispunjene bez obzora na kvalitet dokaza. Bilo bi apsurdno kada bi se jedan organ vlasti mogao osloboditi svojih istražnih obaveza zbog nedostatka informacija pre nego što je uopšte započeo istragu. Dobijanje informacija je suština istrage. Ako se nakon efikasnog i razumnog napora da se izvrši istraga srazmerna važnosti ugroženih prava ne mogu dobiti nikakve ili nedovoljne informacije, vlasti ne mogu biti odgovorne za to što nisu pronašle više informacija. To, međutim, ovde nije slučaj. Misija nije ni pokušala ni započela istragu. Stoga ne može koristiti odsustvo (adekvatnih ili dovoljnih) informacija kao osnovu za neuspeh u pokretanju istrage.
72. Obrazloženje sadržano u podnescima ŠM-a dokazuje da Misija nije razumela činjenicu da je, sve dok su spisi predmeta koje je predao UNMIK bili u posedu EULEX-a, Misija se dokopala tih slučajeva, dakle bila je nadležna i odgovorna za pokretanje ili nastavak aktivnosti istrage, sve do trenutka kada su kosovske vlasti formalno obavestene o tim slučajevima i prenetim spisima ili dok nisu ispunile sve svoje obaveze u vezi sa tim slučajem.
73. Komisija to ne može prihvatiti kao opravdanje za propust Misije da deluje. Prvo, kao što je Misija više puta podvlačila, znala je da su UNMIK-ovi podaci nepouzdana. Ovo je trebalo da izazove zabrinutost zbog kvaliteta njihovog rada i marljivosti koja se pripisuje njenim

istražnim odgovornostima. Čak i ako nije, odgovornosti Misije za ljudska prava su same po sebi značajne. Nisu mogle biti dodeljene trećim stranama, uključujući UNMIK. Stoga je bila odgovornost Misije da pregleda te podatke (kao što je to učinila) kako bi stvorila svoje mišljenje o toku postupaka koji će se preduzeti u vezi sa svakim pojedinačnim slučajem. Očigledno odsustvo istrage od strane UNMIK-a stoga nije imalo pravnog uticaja na sopstvene odgovornosti Misije.

74. Komisija takođe napominje u ovom kontekstu da je Misija navela u vezi nekoliko slučajeva prisilnih nestanaka da su je okolnosti prisilile da nekim kategorijama slučajevima da prioritet i da se nije moglo očekivati da sve takve slučajeve istraže. Kao rezultat toga, i kako bi procenili osnovanost tih tvrdnji, u kontekstu slučaja *Miomir Krivokapić protiv EULEX-a*, slučaj br. 2016-13, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., Komisija je pitala Misiju da dostavi informacije u vezi broja slučajeva „prisilnih nestanaka“ a koji su istraženi i/ili krivično gonjeni od strane Misije tokom njenog postojanja. Pošto nije odgovorila na zahtev Komisije za dostavljanje spomenutih informacija, Misija je ponovo podsećena od strane komisije o dotičnom zahtevu za dobijanje spomenutih informacija. Vidi *Miomir Krivokapić protiv EULEX-a*, slučaj br. 2016-13, Odluka o sprovođenju preporuka komisije, 12. februar 2021. god.. U trenutku donošenja ove odluke tražene informacije još uvek nisu bile dobijene. S tim u vezi, Komisija napominje da ne poseduje dokaze da je Misija slučajeve „prisilnog nestanka“ tretirala kao prioritet ili da su slučajevi pred Komisijom izuzeci koji su izbegli pažnju Misije. Umesto toga, čini se da oni odražavaju neuspeh Misije da takve slučajeve tretira kao prioritete i da uloži adekvatno vreme i resurse u pokušaju da ih reši.
75. Stoga jedno takvo objašnjenje ne pruža opravdanje za neuspeh Misije da istraži ovaj slučaj i da rodbinu nestale osobe dosledno informiše.

Obaveštavanje rodbine nestalog lica

76. Misija nije iznela ubedljivo objašnjenje za to što nije obavestila rođake nestalih u ovom slučaju o svojim radnjama ili odluci da ne istraži ovaj slučaj.
77. U tom kontekstu, navodno neadekvatan kvalitet ili nedovoljnost informacija nisu imali uticaja na obavezu Misije da obavesti rodbinu. Sa ili bez takvih informacija, bilo je potrebno da rodbinu nestalih obaveste o njihovim postupcima i naporima. To nisu uradili i nisu pružili ubedljive razloge za taj neuspeh.
78. Na osnovu gore navedenog, Komisija nalazi da Misija nije uspeła da ispuni svoje obaveze shodno člana 2. (proceduralnog dela) i član 3. Konvencije da blisku rodbinu Petra Popovića adekvatno informiše o toku postupaka preduzetih kako bi se istražio njegov nestanak.

Nastavak izvršnog mandata

79. Misija je ponovila tvrdnju koju je već iznosila u ranijim slučajevima, da je spremna da pomogne ukoliko nove informacije u vezi sa rođakom podnosioca žalbe postanu dostupne.
80. Komisija je ranije izrazila svoju obazrivost u pogledu takvih podnesaka, posebno jer bi podnosiocu žalbe mogla stvoriti utisak da je Misija još uvek uključena u istragu ovog slučaja, a da ona to nije. Takva izjava je štaviše u suprotnosti sa pristupom Misije, dok insistira da u tim slučajevima ne može ništa preduzeti zbog nedostatka izvršnog mandata i poštovanja nezavisnosti kosovskih vlasti. Dalje, kao što je već napomenuto, Misija zna da bez istrage takve informacije verovatno neće biti dostupne. Stoga je neophodno da

Misija dodaje suštinu svojim rečima. Pogledajte *Q.J. protiv EULEX-a*, 2016-23, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 60-64.

Zaključci i nalazi

81. Na osnovu gore navedenog, Komisija nalazi da je Misija povredila prava podnosioca žalbe prema članu 2. (proceduralni deo) i 3. Konvencije tako što nije sprovela istragu povodom nestanka žaliočevog rođaka i tako što nije pružila žalioocu kao i drugim bliskim rođacima informacije u vezi sa ovim slučajem. Uzimajući u obzir ozbiljnost prava o kojima se ovde radi, težinu neuspeha Misije i trajanje datog vremena, kršenje se mora smatrati posebno ozbiljnim. Povreda prava je takođe u toku.
82. Stoga je Šef Misije pozvan da preduzme korake i mere koje su srazmerne ovoj činjenici.
83. Na osnovu tih nalaza, Komisija smatra bespotrebno da pruži naknadne zaključke povodom članova 8 i 13 Konvencije. Osim toga, veoma je očigledno da je postupanje Misije imalo negativan uticaj na prava podnosioca žalbe koja su zaštićena spomenutim odredbama. U svojoj proceni koje mere ili korake treba preduzeti da bi se ispravili prekršaji zabeleženi u ovoj odluci, šef misije je pozvan da uzme u obzir ovu činjenicu.
84. U tom pogledu, Komisija poziva Misiju da pažljivo razmotri neophodnost i efikasnost ponavljanja istih argumenata i tačaka, koji su već obrađivani u ranijim slučajevima. Komisija poziva Misiju da svoje buduće argumente utemelji analizom aktivnosti Misije posmatrane iz perspektive njenih obaveza vezanih za ljudska prava.
85. Komisija bi takođe pozvala Šefa Misije da uzme u obzir potrebu da Misija izvrši transparentan i efikasan pregled svojih aktivnosti i nasleđa - posebno sa stanovišta obaveza u vezi sa ljudskim pravima - kako bi se naučile lekcije iz iskustva Misije za buduće takve poduhvate.

IZ TIH RAZLOGA, KOMISIJA JEDNOGLASNO

NALAZI da je žalba prihvatljiva shodno članova 2 (proceduralni deo), 3, 8 i 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima;

NALAZI da je Misija prekršila prava podnosioca žalbe zaštićena članovima 2 (proceduralni deo), i 3 Konvencije;

DALJE NALAZI da su kršenja ozbiljna i i dalje traju te stoga zahtevaju usvajanje popravnih mera koje su srazmerne njima;

POZIVA Šefa Misije da usvoji popravne mere srazmerne ozbiljnosti uključenih kršenja;

NALAZI da ne treba da pruži zaključke o osnovanosti u pogledu članova 8 i 13 Konvencije;

POZIVA ŠEFA MISIJE, konkretno, da razmotri tumačenje koje je trenutno dato prirodi i obimu obaveza Misije u polju ljudskih prava i da uzme u obzir sledeće:

1. Komisija poziva Šefa Misije da uzme u obzir formalno priznanje kršenja prava podnosioca žalbe od strane Misije i da ponudi adekvatno olakšanje za isto.

2. Komisija poziva Misiju da se, kao deo njene aktivnosti monitoringa, raspita kod nadležnog tužioca da li je nad ovim slučajem sprovedena istraga i, ako nije, zašto je to tako.
3. Komisija poziva Misiju da razmotri koje konkretne i značajne korake treba preduzeti da se doprinese napredovanju istrage slučajeva prisilnog nestanka/nestalih osoba. Komisija je spremna da nastavi da sarađuje sa Šefom Misije u pokušaju da pronađe rešenja u tu svrhu. Komisija želi, međutim, da napomene da su dosadašnji koraci koje je Misija preduzela neadekvatni sa stanovišta njenih obaveza u pogledu ljudskih prava i nisu u stanju da smisleno doprinesu rešavanju tih slučajeva. Krajnje je vreme da Misija učini više.
4. Komisija poziva Šefa Misije da pažljivo razmotri koji pravni lekovi su i dalje dostupni Misiji u slučaju kao što je ovaj kada je utvrđeno da je Misija prekršila prava rođaka nestale osobe i da obavesti Komisiju o svojim zaključcima.
5. Komisija poziva Misiju da ovu Odluku dostavi
 - i. Relevantnom osoblju unutar Misije;
 - ii. Relevantnim zvaničnicima Evropske Unije koji imaju odgovornosti prema Kosovu, regionu Balkana, Misije zajedničke bezbednosne i odbrambene politike (CSDP), vladavine prava ili pitanjima ljudskih prava.

POZIVA Misiju da izvesti Komisiju o gore navedenim preporukama u što skorije vreme a najkasnije do 30. novembra 2021. godine.

U ime Komisije,

Anna Autio
Predsedavajući član

Petko PETKOV
Član

